

**GÖÇ EDENLERİN TANIMLANMA SORUNSALINI GÖÇ İDARESİ
BAŞKANLIĞININ “MİSAFİRİMSİN” ADLI KAMU SPOTU ÜZERİNDEN
OKUMAK***

INTERPRETING THE PROBLEM OF IDENTIFICATION OF MIGRANTS THROUGH
THE PUBLIC SPOT “YOU ARE MY GUEST” BY THE DIRECTORATE OF
MIGRATION MANAGEMENT

ПРОБЛЕМЫ ИДЕНТИФИКАЦИИ ЭМИГРАНТОВ И ОПРЕДЕЛЕНИЕ СМЫСЛА
ПУБЛИЧНОЙ СТАТЬИ ИММИГРАЦИОННОЙ СЛУЖБЫ “ВЫ НАШ ГОСТЬ”

Aslı ÖZTÜRK TERZİ**

ÖZ

Göç eylemine sebep olan nedenler doğrultusunda bu eylemin öznelinin yapmış oldukları yer değişimleri, ulaştıkları yerlerdeki siyasi ve hukuksal yapı çerçevesinde farklı şekillerde tanımlanmaktadır. Göç eden kişilerin tanımlanmalarındaki farklılıklar hukuksal statülerini de etkilemektedir. Göçe neden olan durumlar ve olaylar, tüm dünyada eşit haklara sahip oldukları evrensel bildirimlerle kabul edilmiş bireylerin yaşam hakkı ve özgürlük mücadeleleri sonucunda gerçekleştiğinde evrensel sağduyunun gözden kaçabildiğini ve bu bireylerin yabancı, diğer, öteki şeklinde bizden olmayan, bizle ortak özellikler taşımayan anlamlarına gelen kavramlarla tanımlandıkları görülmektedir. 2011 Suriye kitlesel göçü gibi, göç eden ve göç edilen toplumun ortak inanç ve ortak kültürel özellikler taşıması durumunda ise bu tanımlamalar din kardeşi, ensar ve misafir gibi duygusal tanımlamalarla yapılabilmektedir. Yasal statü çerçevesinde ise, göçmen, mülteci, şartlı mülteci ve ikincil koruma altındakiler şeklinde kavramsallaştırılmaktadırlar.

Bu farklılıkların altında yatan çeşitli sebepler bulunmaktadır. Her tanımlama, tanımlanan kişilere çeşitli haklar ve sorumluluklar yüklemektedir. Bu tanımlamaların göç edilen alandaki yönetim mekanizmalarının sorumluluk boyutunu artırması ve uluslararası hukukta geçerlilik taşıması nedeniyle farklılaştığını söylemek mümkündür.

Suriye’den kitlesel göç dalgası ile Türkiye’ye gelenlerin geçici bir süre için Türkiye’de var olacaklarına vurgu yapılması amacıyla merkezi yönetim ve medyada, içerisinde derin belirsizlikler içeren “misafir” ifadesi kullanılmıştır. Göç ile ilgili iş ve işlemlerden sorumlu

* Bu çalışma 17-18 Kasım 2022 tarihlerinde düzenlenen Diyarbakır Dicle Üniversitesi Uluslararası Disiplinlerarası Sempozyumunda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

** **ORCID:** [0000-0001-5618-6762](https://orcid.org/0000-0001-5618-6762), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Halkla İlişkiler ve Tanıtım ABD Doktora Tez Dönemi Öğrencisi, asliozturk5989@gmail.com

Kaynak Gösterim / Citation / Цитата: Öztürk Terzi, A. (2023). Göç Edenlerin Tanımlanma Sorunsalını Göç İdaresi Başkanlığının “Misafirimsin” Adlı Kamu Spotu Üzerinden Okumak. *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi*, 1 (57), 38-54. DOI: 10.17498/kdeniz.1234183

olan Göç İdaresi Başkanlığı tarafından da bu söylemin devam ettirildiği hatta bilgilendirme ve uyum faaliyetleri kapsamında hazırladıkları kamu spotlarında buna vurgu yaptıkları görülmektedir.

Çalışma kapsamında göç edenlerin muğlak olmayan bir çerçevede tanımlanmalarının hem söylemlerde farklılıklar yaşanmaması hem de belirsizliklerin azalması ve göç edenlerle göç edilen toplumun bir arada yaşayabilmesi için gerekli olan uyum çalışmaları üzerindeki önemine dikkat çekmek amaçlanmıştır. Bu kapsamda Göç İdaresi Başkanlığı'nın "Misafirimsin" adlı kamu spotu göstergebilimsel analiz yöntemiyle incelenmiştir.

Anahtar kelimeler: Göç, iletişim, mülteci, misafir, Göç İdaresi Başkanlığı, kamu spotu.

ABSTRACT

In line with the reasons that lead to migration, the displacements of the subjects of this action are defined in different ways within the framework of the political and legal structures in the places they reach. Differences in the definition of migrants also affect their legal status. When situations and events that cause migration occur as a result of the struggle for the right to life and freedom of individuals who are recognized by universal declarations as having equal rights all over the world, it is observed that universal common sense can be ignored and these individuals are defined with concepts such as "foreigner," "other," "not one of us," and "not having common characteristics with us." When migrant and host communities share common beliefs and cultural characteristics, as in the 2011 Syrian mass migration, these definitions can be made using emotional terms such as "religious brother," "ensar (Muslim helpers)," and "guest." In terms of their legal status, they are thought of as migrants, refugees, conditional refugees, and people under subsidiary protection.

There are various reasons underlying these differences. Each definition imposes various rights and responsibilities on the persons defined. It is possible to say that these definitions are different because they add a sense of responsibility to the ways that migration is managed and are still legal under international law.

The central administration and the media have used the term "guest," which contains profound ambiguities, in order to emphasize that those who came to Turkey with the mass migration wave from Syria will be in Turkey for a temporary period of time. The Directorate of Migration Management, which is in charge of work and procedures related to migration, maintained this discourse and even puts more emphasis on it in the public service announcements they make as part of their information and harmonization activities.

Within the scope of the study, it is aimed to draw attention to the importance of defining migrants in a framework that is not ambiguous in order to avoid differences in discourse, reduce uncertainties, and draw attention to the importance of adaptation efforts required for the coexistence of migrants and the society to which they migrate. In this context, the public service and of the Directorate of Migration Management titled "You Are My Guest" was analyzed through semiotic analysis.

Keywords: Migration, communication, refugee, guest, Directorate of Migration Management, public spot.

АННОТАЦИЯ

Причины перемещения субъектов, называемое эмиграцией, определяются по-разному в рамках политико-правового устройства в местах их прибывания. Различия в определении эмигрантов также влияют на их правовой статус. Некоторые ситуации и события вызывают эмиграцию людей. В основном это происходит в результате борьбы за право на жизнь и свободу лиц. По поводу этого приняты всеобщие декларации, которые оглашают равноправие и всеобщий здравый смысл. Однако,

Göç Edenlerin Tanımlanma Sorunsalını Göç İdaresi Başkanlığının “Misafirimsin” ...

бывают индивиды, по понятиям которых эмигранты считаются чужими и не имеют с ними общие характеристики. В тех случаях, когда эмигрант и мигрирующее общество имеют общие убеждения и культурные характеристики, как, например, массовая сирийская миграция 2011 года, вышеуказанные определения могут быть сделаны с помощью эмоциональных подходов, таких как религиозный брат, ансар и гость.

За этими различиями стоят разные причины. Каждое определение налагает различные права и обязанности на определенные лица. Можно сказать, что эти определения различаются тем, что механизмы управления на мигрируемой территории увеличивают размер ответственности и действуют в соответствии международного права.

Надо отметить, что массовая эмиграционная волна из Сирии, прибывшая в Турцию на временный период, со стороны центральной администрации и СМИ называются “гостями”. Такое название содержит глубокую неопределенность. Видно, что этот дискурс продолжает Дирекция по управлению эмиграцией, Она отвечает за работы и операции, связанные с эмиграцией, и даже подчеркивает это в своих публичных объявлениях, которые они готовят в рамках по информированию и гармонизации.

Цель нижеследующего исследования привлечь внимание к важности определения статуса эмигрантов, во избежания различий в дискурсах, уменьшить неопределенность и обеспечить сосуществование эмигрантов с обществом. В этом контексте, методом семиотического анализа была проанализирована социальная реклама “Имиграционной службы” с названием “Вы наш гость”.

Ключевые слова: миграция, общение, беженец, гость, иммиграционная служба, социальная реклама.

Giriş

Göç eylemi, içerisinde sosyo-kültürel, siyasi, ekonomik ve hukuksal dinamikler barındıran oldukça karmaşık bir eylem olarak gerçekleşir. Bu karmaşanın en önemli gerekçesi göç eylemi ile yaşam alanını değiştiren kişilerin geldikleri noktada nasıl tanımlanmaları ve konumlandırılmalarına dair oluşan belirsizliklerdir. Göç eylemi tüm dünyada gerçekleşen bir eylem olsa da eylemin gerçekleştiği alanlardaki farklı uygulamalar ve farklı politikalar nedeniyle karmaşık ve değişken bir hal almaktadır.

Castles ve Miller (2008: 12), göç eyleminin içerdiği tüm farklılıklara rağmen olası ortak eğilimleri olduğunu ifade etmektedir. İnsanlık tarihi kadar eski ve köklü bir konu olan göç edimi, Türkiye'nin coğrafi konumu itibarıyla kavşak bir noktada olması nedeniyle her dönem göç eylemi için bir güzergâh olmasına neden olmaktadır. Hem göç edenler hem de göç edilen bölgede yerleşik düzende yaşayan insanlar bu eylemin en çok etkilenenleridir.

Sosyal, siyasi, ekonomik ve kültürel yankılar içeren göç eyleminin öznelere her dönemde farklılaşan tanımlamalarla literatürde yer bulmuştur. Türkiye Cumhuriyeti kuruluşu itibarıyla ilk göç dalgasını 1923 Türk Yunan Mübadelesi ile yaşamıştır. Nüfus değiş-tokuşu olarak adlandırılan bu süreçte göç edenler “mübadil” olarak tanımlanmıştır. Son dönemin en büyük göç dalgalarından biri Suriye'den Türkiye'ye yönelik gerçekleşen kitlesel göçtür. 2011 yılı itibarıyla Suriye iç savaşı doğrultusunda yaşanan yıkımlar ve o bölgede yaşayan sivil halka yönelik tehlikeler nedeniyle ilgili bölgeden Türkiye'ye yönelik gerçekleşen kitlesel göç hareketi, öngörülemeyen bir şekilde ve sayıda gerçekleşmiştir. Kitlesel bir göç akını ile karşılaşan Türkiye, kitlesel göç eylemini gerçekleştirenlerin yaşanan şiddet olayları ve çatışmalar nedeniyle geldiklerini ve bu olumsuz durumlar ortadan kalktığında gelen kişilerin geri döneceğini vurgulamak amacıyla, Türk toplum yapısının en belirgin özelliklerinden biri olan “misafirlik” kavramını göç edenlerin tanımlanmasında temel söylem olarak kullanmıştır.

Ancak göç eyleminin nedenleri ile ilgili durum ve olayların sona ereceği tarih öngörülebilir ve tespit edilebilir bir durum değildir. Bu durumun uzun sürmesi durumunda en temel konular olan gündelik hayat pratiklerinin geliştirilmesi ve toplumsal kabul kapsamında yaşanan zorluklar ortaya çıkmaktadır. Uyum çalışmalarında göç alan toplum ve göçmen grup üyelerinin kültürleşme süreci büyük öneme sahiptir. Kültürleşme aşamasındaki etkileşim ve iletişim uyumun oluşmasında ve sürdürülebilir olmasında etkin role sahiptir (Özgüler, 2018, 9). Bu nedenle doğru terminoloji kullanımı ve göç edenlerin geçicilik ve belirsizlik içermeyen bir şekilde tanımlanması doğru politikaların oluşturulması için en temel öncüdür.

1. Göç Edenlerin Tanımlanmasında Farklılaşan Kavramlar

Göç eylemine konu olan kişilerin göç eylemini motive eden nedenlere göre hareketi, varış yerlerindeki siyasi ve hukuki yapı içerisinde farklı şekillerde tanımlanabilmektedir. Göçmenlerin tanımındaki farklılıklar ise buldukları alana uyumlarında önemli bir etkileşim noktası oluşturmaktadır. Göç edenler ortak bir tanımlama ile isimlendirildiğinde buldukları alanda var olduklarını hissediler. Çünkü bu tanımlama bulunduğu alanda kendisinin kim olduğunun anlamlandırılmasının yanı sıra, yasal olarak değerlendirildiğinde de yasal statülerini etkilemektedir. Dünyanın her yerinde eşit haklara sahip oldukları evrensel bildirgelerle kabul edilen bireylerin yaşam hakkı ve özgürlük mücadelesi, göç edenler söz konusu olduğunda düşünce ve davranış olarak birbiriyle çelişir nitelikte olabilmektedir. “Yabancı”, “öteki”, bizden olmayan, bizimle ortak özelliklere sahip olmayan şeklindeki kavramlarla tanımlanabilmekte ve göç eden kişiler toplumdaki ayrıştırılabilmektedir.

Bu durumun aksi söz konusu olduğunda, göç eden kişilerle göç edilen toplumun ortak özellikler taşıdığı durumlarda da “misafir”, “muhacir” ve “ensar” gibi ortak özelliklere ve inançlara vurgu yapan tanımlamalar yapılabilmektedir. Örneğin, Suriye’de yaşanan savaş nedeniyle Suriye’den Türkiye’ye yönelik göç dalgası çerçevesinde gerçekleşen kitlesel göç sonrası, bu tanımlamalardan biri olan “misafir” tanımlaması genel bir söylem olarak kabul edilmiştir. Uzun bir süre bu ve buna benzer kavramlar üzerinden genel bir söylem gerçekleştirilmiştir¹. Bu tanımlamaların yasal bir statü çerçevesinde karşılığı olmadığı gibi, toplum içerisinde göç edenlerin tanımlanmasında, toplumsal kabul ve uyum konularında çeşitli zorluklar yaşanmasına da neden olmaktadır. Misafirlik kavramı içerisinde geçicilik barındıran bir eylemi ifade ettiği için kısa bir dönem sürececek olan birlikte yaşam anlamı taşımaktadır. Bu durum da toplumsal uyum gibi etkileşimsellik gerektiren bir sürecin gerçekleşmesinin önünde engel oluşturmaktadır.

Suriye’de yaşanan iç savaş sonrasında gelişen sığınma ihtiyacına yönelik Türkiye hükümeti tarafından uygulanan “açık kapı” politikası doğrultusunda “savaş mağduru” olarak Türkiye’ye gelen ve sığınma talep eden Suriyeliler ülke sınırları içerisine kabul edilmiştir. Bu süreç ilk olarak bir misafir ve ev sahibi ilişkisi şeklinde öngörülmüş ve kamuoyu bilgilendirilirken de bu kavramların altı çizilmiştir. Ancak zaman ilerledikçe derinleşen savaşla birlikte daha çok savaş mağduru insanın ülke sınırları içerisine hareketlilik oluşturmalarına neden olmuştur. İnsani yardım ve koruma ekskinde gerçekleşen ve geçici bir durum olarak görülen kitlesel göç sonucunda yeni tanımlamalara da ihtiyaç duyulmuştur.

¹ Suriye kitlesel göçü sonucunda sahada en aktif çalışan merkezi kurumlardan biri olan AFAD tarafından hazırlanan e-kitap niteliğindeki bilgilendirici yayın “Suriyeli Misafirlerimiz Kardeş Toprağında” başlığıyla yayınlamıştır. Genel söylemi yansıtan bir örnek olarak bkz: https://www.afad.gov.tr/kurumlar/afad.gov.tr/17962/xfiles/suriyeli-misafirlerimiz_1_.pdf

Göç Edenlerin Tanımlanma Sorunsalını Göç İdaresi Başkanlığının “Misafirimsin” ...

2020 yılı IOM (Uluslararası Göç Örgütü) Dünya Göç Raporunda, küresel bakış çerçevesinden bütüncül bir yaklaşımla, göç eylemi ile ilgili kilit terimlerin tanımlanması başlığına yer verilmiştir. İlgili rapora göre, “*göçmenler ve göç ile ilgili teknik tanımların, kavramların ve sınıflandırmaların belirleyicisi muhakkak coğrafi, hukuki, siyasi, metodolojik, zamansal ve benzeri faktörlerdir*” (IOM, 2020:8). Bu tanımlama kapsamında tek tip bir göç ve göç eden tanımının yapılmasının mümkün olmadığı ifade edilmektedir. Göç edenlerin kavramsallaştırılması noktasında çeşitli tanımlamalar yapılmasının nedeni her devletin hukuksal anlamda usul ve esaslarının farklılık göstermesinden kaynaklanmaktadır. Göç edenlerin “*misafir*”, “*göçmen*”, “*sığınmacı*” ya da “*mülteci*” gibi farklılaşan tanımlarla adlandırılmasının nedeni, yeni ikamet alanının doğal üyesi olmamaları nedeniyle göç etme gerekçeleri doğrultusunda tanımlanma amacı taşımaktadır.

Göç edenler, birer insan olarak Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nde açıkça belirtilen her insanın sahip olması gereken hak ve özgürlüklere sahiptir. Zorunlu olarak göç edenler, ikamet ettikleri ülkeyi, yaşadıkları alanı terk etmek zorunda kalan kişilerdir. İnsan hakları ihlalleri, zulüm, savaş veya sivil kargaşa nedeniyle fiziksel bütünlüklerini kaybetme tehdidi veya hayati tehlikede oldukları hallerde ya da iklim değişikliği veya doğal afetlerden kaçmak için zorunluluktan doğan bir yer değişimine gereksinim duyanlardır.

Zorunluluktan doğan göç edimlerine sahip olan sığınmacılar, göç ettikleri alanda geçici koruma altındakiler şeklinde tanımlanırken göç ettikleri alanda bekleme sürelerinin artmasıyla birlikte pek çok sorunla karşı karşıya kalmaktadır. Bu sorunların en temeli uyum olmak üzere eğitim sorunları, psikolojik ve sosyal sorunlar, dil sorunları, sağlık sorunları ve ekonomik sorunlar olarak ortaya çıkmaktadır. Bunlara bir de toplumsal aidiyet yoksunluğu, aile, akraba, komşu gibi sosyal destek sistemlerinin eksikliği ve kişinin bulunduğu ülkedeki konumu ve tanımlanması eklenince göç edenler için günlük hayat oldukça zor bir hale gelebilmektedir (Buz, 2008: 4). Göç politikaların oluşturulmasında, sosyal eşitsizlik ekseninde yapılacak değerlendirmelere, farklı göçmen türlerinin farklılaşan ihtiyaçları, göçmenlerin savunmasızlığına yönelik geliştirilen bakış açısına ve göçün yerelde aldığı biçim ve küresel yaklaşımlara dikkat edilmelidir (Palmary, 2020). Küresel bir kabul kapsamında genel bir göç tanımlamasının olmaması, göçün sebep ve sonuçlarının farklılaşan yapısı ve eylemin gerçekleştiği alandaki sosyal, kültürel ve hukuksal yapıların farklılıkları göç edenlerin tanımlanmasındaki farklılıkların oluşmasının sebepleridir.

Göç Terimleri Sözlüğüne göre göçmen, “...sebepleri, gönüllü olup olmaması, göç yolları, düzenli veya düzensiz olması fark etmeksizin yabancı bir ülkede bir yıldan fazla ikamet eden bir birey olarak” tanımlanmıştır (IOM, 2009: 37). Göç sebebi olan durumlar ve olaylar ekonomik, siyasi ya da hukuksal olabilmektedir. Bu sebepler de göç edenlerin göçmen, sığınmacı, geçici koruma altındaki kişi ve mülteci gibi farklı şekilde tanımlanmalarında belirleyici rol oynamaktadır. Ekonomik nedenlerle ülkelerin istihdam amaçlı ihtiyacı doğrultusunda davet edilen göçmenler çoğu zaman davet edilerek gelenler, ihtiyaç yoksa ve zorunlu hallerden (savaş gibi hayati nedenlerden) kaynaklanan bir göç eylemi söz konusuysa gidecek olanlar, “*geri gönderilecekler*”, “*geçici*” ve “*misafir*” olarak tanımlanabilmektedir (Erbaş, 2019: 10).

Zorunluluktan dolayı göç eden kişiler, uluslararası koruma kapsamında belirli statülere sahiptir. “*Mülteci*”, “*şartlı mülteci*” ve “*ikincil koruma*” şeklindeki tanımlamalar, göç eden kişiler için statü belirleme ve göç edilen kaynak ülke ve göç eden kişi arasında gerçekleşmesi gerekli iş ve işlemler konusunda hak ve yükümlülükleri tanımada bir çatı görevi görmektedirler.

1951 yılında imzalanan ve evrensel olarak mülteci kavramının tanımlanmasında en etkili dayanak noktası olan hukuksal belge, Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Sözleşme olarak tanımlanan Cenevre Sözleşmesi'dir. Sözleşme kapsamında mülteci, “*ırkı,*

dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşünceleri yüzünden, zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan, ya da söz konusu korku nedeniyle, yararlanmak istemeyen yahut tabiiyeti yoksa ve bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen her kişidir” (Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Sözleşme, Madde 1 ve Madde 2).²

Cenevre Sözleşmesi'ne göre belirtilen şartları taşıyanlar mülteci olarak kabul edilmektedir. Türkiye, Cenevre Sözleşmesi'ni “coğrafi sınırlama”³ ile kabul etmiştir. Cenevre Sözleşmesi kapsamında belirtilen mülteci olma şartlarını kabul etmekte olan Türkiye, coğrafi sınırlama şartıyla, Avrupa ülkelerinde ikamet değişikliğine sebep olan güvenlik olayları nedeniyle sığınma talebinde bulunan kişileri mülteci olarak kabul eder. Aynı gerekçelere sahip olmasına rağmen Avrupa ülkeleri dışındaki ülkelerden gelen kişileri, üçüncü ülkeye yerleşene kadar Türkiye'ye geçici sığınma talebinde bulunmaları şartıyla “şartlı mülteci” olarak kabul eder. Türkiye coğrafi sınırlama ile kabul ettiği Cenevre sözleşmesi kapsamında Avrupa Konseyi'ne üye olan ülkelerden gelecek kişileri mülteci, Avrupa ülkeleri dışından gelenleri ise sığınmacı olarak tanımlamaktaydı. Ancak 2013 yılında kabul edilen “6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu” çerçevesinde 22 Ekim 2014'te çıkarılan Geçici Koruma Yönetmeliği⁴ ile “sığınmacı” kavramı kaldırılmış yerine “*şartlı mülteci*”, “*ikincil koruma*”, “*geçici koruma*” kavramları ile tanımlanan yeni statüler getirilmiştir (Erdoğan, 2018: 45).

Kanuna göre, uluslararası koruma kapsamında mülteci ve şartlı mülteci kavramlarının yanı sıra bu iki kavramla tanımlanamayacak olan kişiler ikincil koruma başlığı altında tanımlanmaktadır. İkincil koruma, mülteci veya şartlı mülteci olarak tanımlanamayan, ülkesine geri gönderilirse yaşama hakkı elinden alınacak ya da yaşama hakkı tehlikeye girecek olması nedeniyle geri gönderilmeyen “*yabancı ya da vatansız kişiye, statü belirleme işlemleri sonrasında verilen statüdür*” (6458 Sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu, Madde 63).

2. Türkiye'nin Göç Deneyimi Çerçevesinde Göç Edenler

Türkiye Cumhuriyeti kuruluş sürecinden itibaren çeşitli göç dalgalarıyla karşılaşmıştır. Farklı tarihlerde ve çeşitli nedenlerle ortaya çıkan göç eylemini gerçekleştirenlere dair tanımlamalarda, süreç içerisinde etnik köken ve göçün gerekçesi gibi belirleyici unsurlarla farklılaşan tanımlamalar yapılmıştır. Örneğin; “1923 yılı Türk-Yunan” mübadele sürecinde mübadil, zorunlu olarak göç ettirilen kişidir ve belirli alanlarda değiş-tokuş şeklinde gerçekleşen nüfus hareketlerinden etkilenen bireydir.

“Mübadil aynı zamanda, Zorunlu Nüfus Mübadelesinin göçmenlerini mübadele olunmuş, başkasının yerine getirilmiş, bir şeye bedel tutulmuş şeklinde açıklayan ve bu kitleyi son derece yalın ve net biçimde anlatan, bu yüzden de anlaşmanın çift yönlülüğünü vurgulaması bakımından diğer tüm göçmenlere dair tanımlardan farklılaşan, özgün bir

² Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Sözleşme metni için bakınız <http://www.multeci.org.tr/wp-content/uploads/2016/12/1951-Cenevre-Sozlesmesi-1.pdf> (Erişim tarihi: 8 Kasım 2020).

³ “Türkiye Cenevre Sözleşmesi'ni 24 Ağustos 1951 tarihinde imzalamış ve 29 Ağustos 1961 tarihinde ihtirazi kayıtlarla onaylamıştır” (Erdoğan, 2018: 45). 5 Eylül 1961 gün ve 10898 sayılı Resmi Gazete <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/10898.pdf> (Erişim tarihi: 1 Aralık 2020).

⁴ 25/12/2019 tarihli ve 30989 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Geçici Koruma Yönetmeliği için bakınız <https://www.goc.gov.tr/kurumlar/goc.gov.tr/evraklar/mevzuat/Gecici-Koruma.pdf>

Göç Edenlerin Tanımlanma Sorunsalını Göç İdaresi Başkanlığının “Misafirimsin” ...

kavramdır” (Sepetçioğlu, 2014: 58-59). Türk mevzuatında göçmen tanımına bakıldığında “5543 sayılı İskan Kanunu (3/d)⁵” kapsamında göçmen, “Türk soyundan ve Türk kültürüne bağlı olup, yerleşmek amacıyla tek başına veya toplu halde Türkiye’ye gelip bu kanun gereğince kabul olunanlardır” şeklinde tanımlanmaktadır. Soy bağı özelinde bir tanımlama yapılarak diğer göç edenler kanun kapsamında tanımlanma açısından kapsam dışında tutulmaktadır. Göçmen kavramına dair uluslararası hukukta yer alan ve evrensel olarak kabul edilmiş net bir tanımlamanın olmaması da tanımlamada etkilidir.

Göç eylemini, insan hayatının tehdit edilmesi nedeniyle ya da yaşam kalitesinin artırılması amacıyla gerçekleştirilen bir yer değiştirme eylemi olarak tanımlamak mümkündür. Değişen yer sadece mekânsal anlamda bir değişim olmamakla birlikte toplumsal ve kültürel değişim ve dönüşümleri ortaya çıkarmaktadır. Bu değişimler sonrasında göç edilen alanda karşı karşıya kalan, yerleşik düzende yaşayanlar ve göç edenlerin bir arada yaşamı ancak sosyal uyum politikalarıyla mümkün olmaktadır.

Göç eyleminin en zor ve karmaşık hali bu noktada başlamaktadır. Göçün planlı ya da plansız olması, olağanüstü bir hal şeklinde ya da yüzeysel oluşu, kitlesel ya da mikro ölçekte oluşu gibi başlıklar sosyal uyumun kolay ya da zor bir şekilde kurumsallaşmasında da önemli birer değişkendir.

Bugün birçok ülkeyi etkileyen göç dalgaları Türkiye’yi de etkilemektedir. Türkiye göç veren ülkeler ve göç alan ülkeler arasında bağlantı kurulmasını sağlayan bir jeopolitik konuma sahiptir. Türkiye’nin coğrafi ve stratejik konumu gereği göç eyleminden etkilenen bir noktada olması nedeniyle de çok sayıda göç dalgası yaşamaktadır. Türkiye tarih boyunca kitlesel mülteci hareketleri de dahil olmak üzere geniş çaplı göç hareketlerinin yaşandığı bir ülke olmuş ve milyonlarca göçmeni ağırlamıştır.

Bu çalışmanın amacı, yoğun göç dalgalarına maruz kalan Türkiye’nin göç ile mücadelede göç eyleminden en çok etkilenen kişileri (göç edenleri/yabancıları) nasıl tanımladığıdır. Bu tanımlamalarda göç ile ilgili iş ve işlemlerin yürülmesi ve göç politikaların oluşturulmasında önemli bir kamu hizmet ağı olan Göç İdaresi Başkanlığı’nın yerinin değerlendirilmesi önemlidir.

3. Hızlı ve Etkin Bir Kamu Hizmeti Olarak Göç İdaresi Başkanlığı

Günümüz dünyasında göç ile ilgili kamu kuruluşları, göç eyleminin nedenleri ve sonuçları kapsamındaki hedef kitlesi ve paydaşlarıyla iletişimde etkin bir hizmet alanı olarak varlık göstermektedir. Türkiye özelinde göç eylemi gibi çok sayıda kurumu ve kişiyi ilgilendiren bir durumda kurumsal bir hizmet ağı olarak Göç İdaresi Başkanlığı merkezi ve taşra teşkilatı göç çalışmaları kapsamında aktif politika üretme, uygulama ve izleme süreci sağlamaktadır.

Göç konulu kamu hizmet sunumunun hem göç alan ülkenin vatandaşına hem de göç eden kişilere en hızlı şekilde aktarılması ve tüm paydaşların çift yönlü iletişim süreçleri gerçekleştirilebilmesi, anıdıralık ve verimlilik ekseninde göç ile ilgili hizmetlere olan ihtiyacı ortaya çıkarmıştır. Bu ihtiyaç doğrultusunda kamuda göç ile ilgili kurumsal yapılanmalar oluşturulmuştur.

Kitlesel bir göç deneyimi sonrasında devlet-vatandaş ilişkilerinin yanı sıra göç eyleminin öznelere için de çözüm ve politikaların oluşturulmasında kurumsal hizmet uygulamaları sunmak amacıyla kurulmuş olan Göç İdaresi Başkanlığının önemli bir hizmet alanını sunduğu gözler önündedir. Türkiye’de göç yönetiminin bütüncül bir çerçevede kurumsallaşma çabaları 2013 yılında “Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu” kapsamında şekillenmiştir. Kamu göç yönetimi “İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı”

⁵Bknz. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.5543.pdf>

merkezi ve taşra teşkilatının en önemli ve en kapsamlı işlevleri, göç ile ilgili kamu politikalarının oluşturulmasıdır. Ayrıca hizmet alanları bu politikaların uygulanması, göç çalışmaları çerçevesinde ulusal ve uluslararası işbirliği ilişkilerinin kurulması ve bütüncül bir çerçevede göç ile ilgili faaliyetlerinin yürütülmesi şeklinde tanımlanmaktadır. Her bireyin en temel hakkı olan yaşam hakkını tehlikeye sokan ve kişiyi bulunduğu alandan başka bir alana göç etmek zorunda bırakan tüm sorunlar ve acil durumların çözülmesi için göç hizmeti en temel kamu hizmetlerindedir.

Başkanlık, göçle ilgili politika ve stratejilerin uygulanmasından, bu konularda çalışan kurum ve kuruluşlar arasında işbirliği sağlanmasından, yabancıların ülkeye girişleri ve ülkede kalmasından, ülkeden ayrılışı ve sınır dışı edilmesinden, uluslararası korumadan, geçici koruma ve insan ticareti mağdurlarıyla ilgili iş ve işlemlerin hayata geçirilmesinden doğan süreç yönetimini sağlamaktadır (www.goc.gov.tr).

Türkiye'nin göç dalgaları çerçevesinde hem göç edilen ülke hem de transit (geçiş) ülke şeklinde konumlandığı günümüzde göç alanında etkin çalışmalara ve teşkilat yapısına sahip bir kuruma duyulan ihtiyaç doğrultusunda önemli bir yere sahiptir. Çalışma kapsamında ele alınan göç edenlerin tanımlanma sorunsalı, göç eylemine konu olan tüm neden ve sonuçlara dair eylemsel çalışma alanına sahip olan bu kurumsal yapının, göç edenleri nasıl tanımladığı ve iletişim çalışmalarında hedef kitleleriyle nasıl paylaştığı “Göç İdaresi Başkanlığı tarafından göç edenler nasıl tanımlanmaktadır?” sorusunu cevaplayabilmek amacıyla araştırma kapsamında irdelenmektedir.

4. Göç ve Farklılaşan Tanımlamalar

“Anavatanında vatandaş statüsünde aidiyetlikleri bulunan mülteciler, transit ve hedef ülke açısından yabancı (foreigner), vatandaş olmayan kişiler (non-national) olarak mevzuata tabi tutulmaktadır”. Aidiyet ilişkilerinden yoksun, göç ettiği alanda geçici bir süre yaşaması gereken bu kişilerle yerleşik toplum arasındaki ilişkiler yabancılık ve geçicilik ifade eden tanımlamalarla söylemleştirilmektedir (Altıntaş, 2014:257). Göç eden kişiler için farklılaşan tanımlamalar yapılırken doğrudan ya da dolaylı olarak yabancılık ve geçicilik kavramlarına vurgu yapıldığını ifade etmek mümkündür. Bu durumu “politika terimleriyle açıklamak gerekirse, uluslararası sınırları geçen zorunlu göçmenlerin yasal statüleri ve bu göçmenlere karşı davranışlar arasında temel farklılıklar bulunmaktadır” (Bakewell, 2015:190).

“Suriyeliler'in Türkiye'ye zorunlu göçünün başladığı 2011 yılından itibaren, konuya ilişkin yapılan tartışmalarda kavramsal bir muğlaklık söz konusu olmuştur” (Tümtaş, 2020: 115-116). Suriye'deki savaş sonrasında başka bir alana sığınma amacıyla yer değiştirmek zorunda kalan Suriyeli savaş mağdurlarının ilk varış yerleri olan komşu ülke Türkiye tarafından açık kapı politikası ile desteklenmiştir. Bu destek sonrasında dünya genelinde zorunlu göç olgusundan etkilenen kitlelere ev sahipliği yapan lider ülke konumuna gelinmiştir. Göç edenlerin artan sayısı ve Suriye'deki olayların devamlılığı neticesinde süregelen insani kriz artarak devam etmesine rağmen göç edenler misafir söylemi ile tanımlanmaya devam edilmiştir.

“Gerek halihazırda Suriyeli mültecilerin tabi olduğu geçici koruma rejimi gerekse krizin en başından beri sürdürülen misafirlik söylemi, meselenin sosyolojik boyutuna önemli bir taban oluşturmaktadır. 'Ev sahibi' ve 'misafir' kavramlarının belli toplumsal normlar çerçevesinde şekillenen ilişkiler sonucunda ortaya çıktığı ve bu ilişkilerin en temel özelliğinin kısa sürelilik olduğu düşünüldüğünde; 2,5 milyondan fazlası şehirlerde yaşayan Suriyeli mültecinin, savaş şu anda bitse dahi ülkelerine dönüşünün kısa vadede gerçekleşmeyeceği öngörüsü başka bir sorunsala odaklanmak zorunda olduğumuza işaret etmektedir” (Altunkaynak, 2016: 489).

Göç Edenlerin Tanımlanma Sorunsalını Göç İdaresi Başkanlığının “Misafirimsin” ...

Göç edilen alanda kalınan süre ile uyum arasında doğru orantı olduğunu ifade etmek mümkündür. “Sığınmacıların geldiği ülke, ilk bir-iki yıl tanıdık olmayan çevredir, ancak ikinci yıldan sonra daha tanıdık gelmektedir. Ülkede kalış süresi uzadıkça uyumda da artma görülmektedir” (Demirbaş ve Bekaroğlu, 2013: 15). “Suriyeli Mültecilerin Perspektifinden Türkiye’de Yaşam” başlıklı raporda Soykan ve Biner, göç edenlerin misafirlik sorunsalına dair tespitlerini şu şekilde ifade etmektedirler:

1. Suriye’den Türkiye’ye gelenlerin misafir olarak tanımlanmalarına yasal bir karşılık arandığında hem bireysel hem de ortaklaşa yaklaşımlarda çeşitli tartışmalar ortaya çıkmaktadır.

2. “Yasal sistemde geçici koruma rejimi olarak formüle edilen uygulamanın geri dönememe ve başka bir yere gidememe durumunda ne tür bir hayat inşasına imkan tanıdığı” belirsizlikler ve geçicilik içermektedir (Soykan ve Biner, 2016: 8-9).

Mehmet Ulukütük, “Göçün Öznelerinin Anlatımı Problemi: Konukseverlik, Hayırseverlik ve Hakseverlik Bağlamında Felsefi Soruşturmalar” adlı çalışmasında farklı çalışmaların içeriğinde çeşitli temsil kalıpları tespit etmiştir. Çoğu çalışmada göç edenler “yardıma muhtaç” ve “kurban” olarak gösterilmektedir. Ayrıca (akt. Ulukütük, 2016: 72-73);

- “acı, üzüntü ve umutsuzluk” temsilleri,
- toplum için bir “tehdit” ve “problem” olarak tanımlandıkları temsiller,
- “şiddet” ve “suç” gibi durumların özneleri olarak tanımlandıkları temsiller çalışma kapsamında tespit edilmiştir.

Murat Erdoğan (2018), “Türkiye’deki Suriyeliler: Toplumsal Kabul ve Uyum” adlı kapsamlı saha araştırmalarının çıktılarını yer verdiği çalışmasında, Suriyelilerin misafir olmadıklarını, geçici değil kalıcı olacaklarını iddia etmektedir. Bu çerçevede “ortak yaşam ve uyum” ekseninde üretilecek politikaların toplumsal huzur için gerekliliğinin altı çizilmektedir. Özçürümez ve İçduygu’ya göre, “sosyal uyum ve toplumsal bütünleşme kavramları, zorunlu göç ile gelen kişilerin topluluklar arası kaynaşmaları etkileyen bir olgu olarak eklendiği toplumlar da dahil olmak üzere, sosyal gruplar arası olan çatışmalara ve gerginliğe neden olabilecek durumları ve konuları azaltmayı amaçlayan politikaların tasarlanması için kavramsal bir temel oluşturmaktadırlar” (2020: 16).

Göçün öznelerinin tanımlanmalarıyla ilgili literatürde yapılan incelemelerde göç edenlere dair farklı tanımlamaların var olduğu görülmüştür. Özellikle kitlesel göçün ilk zamanlarında “Suriyeli misafirler” şeklindeki kamusal söylem, birlikte yaşam pratiklerinin oluşturulmasında mağdur olan kişilere yönelik vicdani sorumluluğa atıf yapmak ve geçicilik algısı yaratmak amacıyla sıklıkla kullanılan tanımlamalardır. Misafir, muhacir gibi toplumsal kabul ve inançlara vurgu yapan tanımlamaların varlığı, göç edimine evrensel hukuk ve insan hakları çerçevesinden bakılmasını engellemekte ve etkileşimsel uyumun önünde bariyer olmaktadır.

Bu çalışma kapsamında göç edenlere yönelik iş ve işlemleri sürdüren temel kurum olan Göç İdaresi Başkanlığı tarafından hazırlanan “Misafirimsin” adlı kamu spotu incelenmiş, kamu spotunda göç edenlerin nasıl sunulduğu ve hedef kitlelere hangi mesajların verildiği sorusuna cevap aranmıştır. Araştırma kapsamında Göç İdaresi Başkanlığı kurumsal web sitesi ve sosyal medya hesaplarında yayınlanan kamu spotları incelenmiş ve amaçlı örneklem yöntemiyle araştırma evrenini en doğru şekilde temsil edeceği düşünülen göç edenlerin tanımlanmasını ve sosyal kabulü konu alan “Misafirimsin” adlı kamu spotu örneklem olarak belirlenmiş ve analiz edilmiştir.

5. Yöntem

Araştırma kapsamında, Göç İdaresi Başkanlığı'nın yaşanan kitlesel göç sonucunda, göçün nedenleri ve sonuçlarına dair farkındalık yaratmak amacıyla oluşturdukları ve yayınladıkları “Misafirimsin” başlıklı kamu spotu göstergebilimsel yaklaşım çerçevesinde analiz edilmiştir. “Misafirimsin” adlı kamu spotunun seçilmesindeki etken göç edenlerin tanımlanma sorunsalını ifade eder nitelikte oluşudur.

Nazife Güngör, “İletişim - Kuram ve Yaklaşımlar” adlı kitabında iletişim ve dilbilimin birbirini karşılıklı olarak besleyen alanlar olduğunun altını çizmektedir. Dil, insanların hayatlarını organize etme sistemidir. Sözlü iletişimin temel argümanı olan dil, sesin kelimelere dönüşerek sistematik bir şekilde iletişim aracı olmasını sağlamıştır. Bunun bir sonucu olarak da işaretler geliştirmişler ve bir işaret sistemi yani gösterge sistemi oluşturmuşlardır. Dil sistemine ilişkin çalışmalar dilbilim, göstergeler üzerine yapılan çalışmalar ise göstergebilim adı verilen bilim dallarının gelişmesini sağlamıştır. Saussure'in yapısalci dilbilim kuramı, “dil, doğada, insandan bağımsız, kendine özgü bir nesnel gerçekliği vardır ve insan bu nesnel gerçekliğe ancak ufak çaplı birtakım müdahalelerde bulunmuştur” ifadesi temelinde oluşmuştur. Yapısalci gelenek kapsamında Peirce'in göstergebilim kuramı ve “Kristeva, Barthes, Derrida, Lacan, Levi-Strauss, Foucault gibi post-yapısalci düşünürlerin dilbilime ilişkin görüşlerini” şekillendirmiştir (Güngör, 2013: 198-207).

Dil, “bir göstergeler dizgesidir” ve gösterge “dilsel bir gösteren (kavram) ile gösterilenin (işitim imgesi) birleşmesinden doğan ve bu durumda iki düzlemli bir yapı arz eden göstergeler, kendilerinden başka bir şeye gönderme yapan her şeydir; her türlü nesne, varlık yada olgudur” (Çamdereli, 2015: 19).

Roland Barthes göstergebilim alanında önemli çalışmaları olan bir düşünürdür. Barthes, göstergebilim yaklaşımını anlamlandırma temelinde konumlandırmaktadır. Göstergeleri; gösteren ve gösterilen arasında ilişkilendirirken “düz anlam ve yan anlam” olarak ele alır. Düz anlam göstergelerin birincil anlamıyken yan anlam ise çağrışımsal anlamlardır (Yengin, 2012: 15-16).

Bu kapsamda göç edenlerin tanımlanma sorunsalına dair yapılan araştırmada seçilen Göç İdaresi Başkanlığı tarafından oluşturulan “Misafirimsin” adlı kamu spotu Barthes'ın göstergebilimsel yaklaşımı çerçevesinde analiz edilmiştir. Kamu spotunda yer alan anlamlar, video akışında araştırmaya hizmet eden temel sekansların değerlendirilmesi çerçevesinde ele alınmıştır. Tespit edilen gösterenler; “Suriye’de Savaş”, “Savaş mağdurları”, “Gün kardeşlik günüdür” ve “Bayrak ve kuş” gösterenleridir. Bu gösterenler analiz ve bulgular kısmında görselleriyle birlikte başlıklandırılmış ve sonrasında “düz anlam ve yan anlam” çerçevesinde anlamlandırılarak çıkarımlar yapılmıştır.

5.1. Misafirimsin Adlı Kamu Spotunun Göstergebilimsel Analizi

Resim 1. Suriye’de Savaş Göstereni

Göç Edenlerin Tanınma Sorunsalını Göç İdaresi Başkanlığının “Misafirimsin” ...

Görselde yaşanan savaşa dair görüntüler; savaş, ölüm, yaralanma, hayati tehlike, korku, panik, kriz, kaos, yıkım gösterilmektedir.

Yaşanan şiddet ve hak ihlalleri nedeniyle doğan göç edimi tasvir edilmektedir. Kişilerin vatanlarının adeta bir mezarlığa dönmesi nedeniyle yeni bir yaşam alanına duyduğu/duyacağı ihtiyaç gözler önüne serilmektedir.

Resim 2. Savaş Mağduru Göstereni

Görselde savaşın gerçekleştiği alanda yaşayanların savaş sonucunda kaybettikleri ya da kaybedebileceklerine dair görüntüler, mağdurların ellerinde bavullarıyla birlikte yer değiştirme ve sığınma gereksinimleri üzerinden gösterilmektedir. Göç edenlerin yardıma muhtaç oldukları ve Türkiye tarafından misafirperlik çerçevesinde kendilerine kucak açılması gerekliliği tasvir edilmektedir.

Resim 3. Barınma Merkezi Girişindeki “Gün Kardeşlik Günüdür” Yazısı

Görselde barınma merkezi girişinde “Gün kardeşlik günüdür” ifadesini içeren gösterge bulunmaktadır. Bu çerçevede göç etmek zorunda olanlarla duygusal bağ oluşturmak, göç edenlerin din kardeşi olduğu ve kardeşler arası ilişkilerin birlik ve beraberlik teması çerçevesinde gerçekleştirilmesi gerekliliği üzerinden tasvir edilmektedir.

Resim 4. Bayrak ve Kuş Göstergesi

Görselde gökyüzünde dalgalanan Türk Bayrağı ve etrafında uçan kuşlar bulunmaktadır. Türk bayrağının vatandaşlar için uyandırdığı birlik ve beraberlik anlamının göç edenlere de bu bayrak altında yer verilmeli düşüncesi temelinde tasvir edildiği görülmektedir.

GÖSTERENLER	GÖSTERİLENLER	
	Düz Anlamlar	Yan Anlamlar
Suriye’de savaş	Yaşanan savaşa dair görüntüler; savaş, ölüm, yaralanma, hayati tehlike, korku, panik, kriz, kaos, yıkım	Yaşanan şiddet ve hak ihlalleri nedeniyle doğan göç edimi tasviri. Kişilerin vatanlarının adeta bir mezarlığa dönmesi nedeniyle yeni bir yaşam alanına duyduğu/duyacağı ihtiyaç
Savaş mağdurları	Savaşın gerçekleştiği alanda yaşayanların savaş sonucunda kaybettikleri ya da kaybedebilecekleri, mağdurların ellerinde bavullarıyla birlikte yer değiştirme ve sığınma gereksinimleri	Göç edenlerin yardıma muhtaç oldukları ve Türkiye tarafından misafirperlik çerçevesinde kendilerine kucak açılması gerekliliği tasviri
Barınma merkezi girişindeki yazı	Barınma merkezi girişinde “Gün kardeşlik günüdür” denerek göç etmek zorunda olanlarla duygusal bağ oluşturma	Göç edenlerin din kardeşi olduğu ve kardeşler arası ilişkilerin birlik ve beraberlik teması üzerinden tasviri
Bayrak ve kuşlar	Gökyüzünde dalgalanan Türk Bayrağı ve etrafında uçan kuşlar	Türk bayrağının vatandaşlar için uyandırdığı birlik ve beraberlik anlamının göç edenlere de bu bayrak altında yer verilmeli düşüncesi temelinde tasviri

Tablo-1: Misafirsinin Kamu Spotunun Göstergibilimsel Analizi

Göç Edenlerin Tanınma Sorunsalını Göç İdaresi Başkanlığının “Misafirimsin” ...

5.2. Misafirimsin Kamu Spotu Kurgusal Analiz

Göç İdaresi Başkanlığı'nın “Misafirimsin” adlı kamu spotu kurgusal açıdan değerlendirildiğinde ilk sahne dramatik bir müzik sesi ve savaş mağduru insanların görüntüleriyle başlamaktadır. Tüm sahneler müzik ile senkronize şekilde ekrana gelmekte ve içinde bulunan savaş halinin orada yaşayanlar üzerindeki yıkıcı etkilerine dair tespitlerle ilerlemektedir.

Kamu spotu genelinde Suriye’de yaşanan drama dair ve burada yaşananlardan en çok etkilenen savaş mağdurlarına yönelik tespitlere yer verilmektedir. İnsanlık onuruna yakışmayan ve evrensel insan haklarını ihlal eden olay ve durumlara dikkat çekilerek, Suriye’den gelenleri göç edimine iten nedenler gözler önüne serilmektedir. Dramatik müzik eşliğinde başlayan kamu spotunun ilk sekansı zulme uğrayanlar olarak gösterilen savaş mağdurlarının sesini duyanların olmadığı, savaşın yıkımları ve orada yaşayan kişiler üzerindeki etkileri gösterilmektedir. Bombaların yaratmış olduğu hasarlar, parçalanmış aileler, ölümler ve etkisi silinemeyecek düzeyde yaralanmalar gözler önüne serilmektedir. Orada yaşayan insanlar için bir zaman vatan olan toprakların, yıkımlar ve kayıplar sonucu onlar için artık bir mezarlık olduğu tasvir edilmektedir. Yaşanamaz bir hale gelen topraklardan yeni bir yaşama dair hareket etmek amacı taşıyan göç yolculuğu, bir mecburiyet olarak yansıtılmaktadır. Bu mecburiyetlerin ardından Türkiye’ye yönelen göç dalgası, Anadolu’nun birleştirici bir coğrafya oluşu tasviri ile bağdaştırılmaktadır. Geçmişten günümüze oldukça yoğun göç dalgalarına ev sahipliği yapan Anadolu’nun, başları dara düşen herkese yurt olduğu ifade edilmektedir. Suriye’de yaşananlar sonucu bölgede yaşayanların sığınma taleplerine birçok ülkenin onay vermediği, Türkiye’nin ise göç edenlere kapısını açıp, yardım ettiği vurgulanmaktadır. Yardım eli talep etmek amacıyla kapısını çalanları reddetmeyen, misafirperver ve yardımsever bir ülke imajı yansıtılmaktadır.

Aşağıda “Misafirimsin” adlı kamu spotunun kurgusal akışı ve nasıl görüntüye dönüştürüldüğüne dair deşifre ve analizlere yer verilmiştir. Kamu spotunda erkek bir dış ses kullanılmış ve yaşanalar onun anlatımıyla aktarılmıştır.

“Bir bomba düşer hayatlar paramparça olur”

Düşen bir bomba sonucunda yerle bir olan mekana dair görüntüler sunulmaktadır. Ansızın başlayan saldırıların kişi/kişilerin can güvenliğini ihlal ederek can kaybı yaşamaları ya da yaşam hakkının elinden alınabilmesine dair korku ve panik yaşamaları gösterilmektedir.

“Annen ölür, baban ölür, kardeşin ölür, sen ölürsün”

Savaşta yaşanan kayıplara dair gerçek görüntülere yer verilmektedir. Savaşın temel yıkımı kaybedilen insanlar ve ailelerdir. Savaş sonucunda ortaya çıkan savaş mağdurlarının canlarını ve sevdiklerini kaybedebildikleri gösterilmektedir.

“Ya da yaşayan bir ölü olursun”

Yaşanan bombalı saldırıların ölüm ya da yaralanma şeklinde sonuçları olduğu yaralanan ve bombardıman sonucu uzuv kaybı yaşayan kişiler üzerinden gösterilmektedir.

“Vatan bildiğin topraklar senin için artık bir mezarlık olmuştur”

Kişilerin aidiyet hissettikleri mekanın, yaşanan şiddet ve yıkımlar sonucunda yaşanamaz bir hale geldiği gösterilmektedir.

“Öyle bir umarsızlıktır ki uçan kuştan esen rüzgardan bile yardım umarsın. Apar topar yollara düşersin kolay değildir yeniden bir yaşam kurmak... Hayat sonunu bilemediğin çileli bir yolculuktur artık”

Savaşın yıkıcı etkileri en çok sivil halk üzerinde hissedilmektedir. Güvenli bir bölgede yaşamını sürdürmek, göç etmek ile eş anlamlıdır. Sığınmak amacıyla güvenli bir şekilde yaşayabilecekleri alan arayışına giren kişiler bir yardım eli beklemektedir. Yaşananlar nedeniyle bir yardım eli bekleyen insanlar ve tek umut olarak gördükleri göç

eylemi, ellerinde taşıyabilecekleri kadar eşyaları ve çocuklarıyla yollara düşmüş bir şekilde gösterilmektedir.

“Onlar mazlumlar, savaşların, bombaların, katliamların mağdur ettiği hayatlar, kalbini, yüreğini, hatıralarını, hafızalarını orda öylece bırakıp gelenler; çaresizliği, ayrılığı, kaybetmeyi bilenler ve hayata yeni bir umutla sarılanlar”

Dramatik müzik ile savaşın yarattığı mağduriyet gösterilirken hayata dair yeni umutlar kendilerine uzanan yardım eliyle gösterilmektedir.

“Burası Anadolu, bu topraklar tarih boyu nice mazlumlara, muhacirlere hiçbir ayırım yapmaksızın kucakını açtı. Tarih boyu farklı dinlerden, milletlerden, ırklardan insanlar başları dara düştüğünde bu topraklara sığındılar. Anadolu topraklarının sahipleri medeniyetlerinden gelen yüksek değerlerle bu toprakları bir şevkat yurdu haline getirdiler. Anadolu bir anayurt oldu kendine sığınan herkese”

Anadolu'nun gökyüzü gibi birleştirici bir güce sahip olduğu ifade edilmektedir.

“Türkiye kelimesi benim anladığıma göre Kafkaslardan göçenlerin de Balkanlardan göçenlerin de Araplardan göçenlerin de hepsinin birlikte, beraberce, kardeşçe yaşadığı bir toprak parçası demek, bir vatan demek Türkiye” Rahmi Tuna – Hukukçu Yazar Çerkez Göçmeni

Çerkez göçü ile Türkiye'ye göç eden Rahmi Tuna'nın anlatımıyla, Türkiye'ye yardımseverliği için duyulan minnet gösterilmek istenmektedir.

“Bu Türkiye'nin gücü Türkiye'nin güzelliği. Bu topraklar demekki herkesi besleyebiliyor, herkesi barındırıyor. Demek ki bu topraklarda bir bereket var” Şaban Hocaoğlu – Bulgaristan Göçmeni

Bulgaristan'dan Türkiye'ye göç edenleri temsilen Bulgaristan Göçmeni Şaban Hocaoğlu'nun anlatımı ve Türkiye'nin göçmenler gözünden ne kadar güçlü ve bereketli bir yer olduğu gösterilmektedir.

“Türkiye böyle Müslümanların hepsine kucak açıyor. O yüzden biz her zaman Türkiye'ye dua ediyoruz” Fazıl Toplu – Kazak Türkleri Derneği Başkanı

Kazak Türkleri Derneği Başkanı Fazıl Toplu ise, Türkiye'nin tüm müslümanlara kucak açması temelinde din kardeşliği vurgusunu temsil eden kişi olarak gösterilmektedir.

Farklı göç dalgaları sonucunda Türkiye'ye gelen ve Türkiye'ye minnetini dile getiren kişilerden sonra sahneler tekrar Suriye'deki savaşı göstermektedir.

“Dünya 21. Yüzyıla Suriye'de yaşanan büyük insanlık ayıbıyla girdi”

“Babam hastanedeydi. Sonra bir haber geldi. Babanız öldü diyorlar” Emine Zemil – Suriyeli Yetim

Savaş mağduru bir genç kız olan Emine Zemil “Suriyeli yetim” olarak tanıtılmakta ve babasını kaybettiği ana dair anılarını anlattığı görüntüler ve gözyaşları gösterilmektedir.

“İnsanlar canını ve ailelerini bu acımasız saldırılardan korumak amacıyla ülkelerini terketmek zorunda kaldılar. Milyonlarca Suriyeli evlerini terk edip başka ülkelere sığınmak üzere yollara döküldüğünde birçok ülke kapılarını mazlumların suratına kapattı. Adeta mazlumların yaşam yürüyüşü engelleniyordu”

Dünya genelinde Suriye'deki savaş mağdurlarının görmezden geldiği sınır telleri ardında kalan çaresiz insanlara ait görüntülerle gösterilmektedir.

“Binlerce Suriyeli bindikleri şişme botların alabora olmasıyla Akdeniz'in serin sularında can verdi”

Şişme botlara binerek Akdeniz'i geçmeye çalışan insanların yaşam savaşı, Türkiye Sahil Güvenlik Komutanlığı yetkililerince kurtarılmaya çalışılan insanlar ve tüm dünya kamuoyunda yer bulmuş, göç edenlerin yaşadığı drama dair çarpıcı bir örnek olan alabora olmuş bir bot nedeniyle boğulan ve kıyıya vurmuş cesediyle dünya vicdanını sarsan ve göç edenlerin yaşam mücadelesinin sembolü olan Aylan bebek gösterilmektedir.

Göç Edenlerin Tanımlanma Sorunsalını Göç İdaresi Başkanlığının “Misafirimsin” ...

“Bir yanda bu büyük insanlık ayıbı yaşanırken bir yandaysa Türkiye önce insan diyerek mazlum Suriye halkına kapılarını ve kucağını açtı. Yaklaşık 3.6 milyondan fazla Suriyeli geçici koruma statüsüyle Türkiye’ye sığındı. Türkiyedeki geçici barınma merkezleri, prefabrik konutların konforu ve sosyal ve sportif tesisleriyle dünyadaki benzeri merkezlerin standartlarının çok üstünde özelliklere sahiptir”

Türkiye’nin yaşananlara kayıtsız kalmayarak göç edenlerin yaşam mücadelelerinde en önemli etken olan sığınma ve korunma taleplerine karşı uyguladığı açık kapı politikasına atıf yapılarak misafirperver ve yardımsever bir ülke olduğu gösterilmektedir.

“Türkiyenin farklı şehirlerinde hızla topluma uyum sağlayarak sanayi, tarım ve hayvancılık sektörlerinde hem işçi hem de işveren olarak yer alan Suriyeliler bir yandan kendi ayakları üzerinde durmayı başarırken bir yandan da Türkiye ekonomisine katkı sağlıyorlar”

İstihdama katılan Suriye’den göç etmiş kişilerin farklı çalışma kollarındaki faaliyetleri ve sosyal ve ekonomik hayata uyum çabaları gösterilmektedir.

“Türkiye kavgasız, savaşız, mutlu yepyeni bir dünyanın mümkün olduğunu ispatlıyor”

Göç edenlerin sosyal hayata katılımı olumlu birlikte yaşam pratikleri üzerinden gösterilmektedir.

“İnsan Hakları Evrensel Bildirgesinin 70. Yılına geride bıraktığımız bu gündelerde insanların evlerini terk etmek zorunda kalmadığı barış içinde bir dünya için üzerimize düşen sorumluluğu yerine getirmek üzere uluslararası toplumu işbirliğine çağırıyor”

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi ve göç eylemi neden ve sonuçları üzerinden uluslararası toplumun da sorumluluk alması gerekliliği gösterilmektedir.

“Unutmayın hepimiz bu dünyada göçmeniz”

Göç etme mecburiyeti doğuran nedenlerin kimin başına ne zaman geleceğinin bilinemeyeceği ve göç ile ilgili farkındalık sahibi olunması gerekliliğine vurgu yapılmaktadır. Göklerde dalgalanan Türk bayrağı ve etrafında uçan kuşlarla Türkiye’nin bir gökyüzü altında ve bayrağı etrafında tüm insanlığa yer verebileceğine dair evrensel insan hakları temelinde bütünleştirici bir güç olduğu gösterilmektedir.

Sonuç Yerine / Değerlendirme

Göç edenlerin doğru terminoloji ile evrensel hukuk çerçevesinde tanımlanması, göç eden ve göç edilen alanda yerleşik düzende yaşayan kişilerin bir arada yaşayabilmeleri, karşılıklı uyum ve birlikte yaşama dayalı aidiyet duygusunun yaratılabilmesi için gereklidir. Bir yaşam alanının içerisinde var olan toplum düzeni, kurallar ve o bölgedeki yaşama dair bilinmesi gerekenler konusunda rehber bir iletişim organizasyonu için en temel ihtiyaçtır. Türkiye Cumhuriyeti göç çalışmaları kapsamında yapılandırılan Göç İdaresi Başkanlığı tam olarak bu amaca hizmet etmektedir.

“Understanding Integration: A Conceptual Framework” adlı çalışmada Ager ve Strang, (2008: 166), uyumun anahtar kavramlarını şu şekilde ortaya koymaktadır: istihdam, barınma, eğitim ve sağlık hizmetlerine aktif erişim; haklara erişime ilişkin düzenlemeler; sosyal hayata aktif katılım; ve dil, kültür ve yerel çevre ile ilgili bu tür bağlantıların önündeki yapısal engellere dair düzenlenmeleri içermelidir. Göç eylemi hassas ve karmaşık iletişim süreçleri doğurmaktadır. Bu karmaşıklık en temelde yetersiz bilgi ya da eksik ve yanlış bilgilerin hızlı bir şekilde yayılmasından kaynaklanmaktadır. Bu kapsamda Göç İdaresi Başkanlığı, önemli bir boşluğu doldurmakta, doğru ve yeterli bilgilendirme alanları yaratarak hedef kitesine ve paydaşlarına yönelik gerekli bilgi ihtiyacına yönelik hizmet sunmak için çaba göstermektedir.

Göç eylemi sonucunda birlikte yaşamak zorunda kalan göçmen ve ev sahibi toplum birbirlerine karşı çeşitli önyargılara sahip olabilmektedir. Bu olumsuzlukların aşılabilmesi için kurumsal iletişim faaliyetlerinin tüm topluma (hem göçmenlere hem de ev sahibi topluma) yönelik olarak yaygınlaştırılması gerekmektedir. Göçle ilgili en büyük önyargılar ev sahibi toplum tarafından göçün ev sahibi toplumun yükünü arttıran bir eylem olduğu ve göç edenler tarafından da ev sahibi toplum tarafından istenmeyenler olarak tanımlandıkları konularıyla ilgilidir. Bu şekilde gelişen önyargılar evrensel hukuk bakımından son derece yanlış yaklaşımlardır. İki grubun uyumu için gereken en temel çalışma önyargısız iletişim olmalıdır. Ortak yaşama dair sunulan rehberler ve doğru bilinen yanlışların kurumsal bir çerçevede bilgi paylaşımlarıyla en aza indirilebilmesi mümkündür.

Bu kapsamda Göç İdaresi Başkanlığının kamuoyuna yönelik olarak hazırladığı iletişim içeriklerinde göç edenlere dair tanımlama ve evrensel hukuk çerçevesinde sürecin anlamlandırılmasında öncü faaliyetlerini arttırması ve göç edenleri tanımlarken geçicilik ifadesi taşıyan “misafir” gibi tanımlamaların kullanılmaması gerekmektedir. Kurumun aktif bilgilendirme misyonu çerçevesinde, olası önyargıları en aza indirecek ve olası yanlış anlamalara yer vermeyecek bir bilgi akışı gerçekleştirmek amacı taşıyan kurumsal iletişim çözümlerine daha fazla yer vermesi oldukça önemlidir.

Tanımlanabilen ve bir kavram olarak var olan nesnelere değil, birer özne olarak değerlendirilebilen bireyler haline dönüşen göç edenler, buldukları topluma uyum sağlama ve toplumla iletişim ve etkileşim kurmada daha aktif bir rol üstlenebilirler. Göç eylemi ve göç edenler, hem siyasette, hem medyada hem de akademide her zaman önemli bir gündem oluşturmaktadır. Buna rağmen ortak bir tanım özelinde buluşulamaması, bir tanımlanma sorunu olarak tartışılması ve netleştirilmesi gereken bir olgu olarak güncelliğini korumaktadır. Göç eden kişilerin doğru terminolojiyle evrensel insan hakları çerçevesinde tanımlanabilmesi, göçün öznelininin kamuoyu özelinde belirli bir statüye sahip olabilmesi, hem ulusal hem de uluslararası hukukun ortak bir tanımlamada uzlaşması ile mümkün hale gelecektir.

KAYNAKÇA

- Ager, A. ve Strang, A. (2008). *Understanding integration: A conceptual framework. Journal of refugee studies*, 21(2), 166-191.
- Altın, A. (2013). *Kamu Hizmeti Anlayışında Değişim. Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(2), 102.
- Altıntaş, S. (2014). *Davetsiz misafirler: Türkiye’deki mültecilerin maduniyet görüntüleri. İdeal Kent-Kent Araştırmaları Dergisi*, 14, 252-276.
- Altunkaynak, S. (2016). *Intersecting Lives in Post-Migration Period: The Dynamics of Relations Between “Host” Women from Turkey And “Guest” Women From Syria. Alternatif Politika*, 8(3), 488 - 504.
- Bakewell, O. (2015). *Göç kuramında yapı ve fail kavramları üzerine bazı görüşler. Göç Araştırmaları Dergisi*, (2), 188-218.
- Buz, S. (2008). *Türkiye’deki Sığınmacıların Sosyal Profili. Polis Bilimleri Dergisi*, 10(4), 1-14.
- Castles, S. ve Miller, M. (2008). *Göçler Çağı: Modern Dünyada Uluslararası Göç Hareketleri*. İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Çamdereli, M. (2015). *İletişime Giriş*. İstanbul: Dem Yayınları.
- Demirbaş, H. ve Bekaroğlu, E. (2013). *Evden uzakta olmak: Sığınmacıların/mültecilerin psikolojik sorunları ve alınacak önlemler. Kriz dergisi*, 21(1), 11-24.
- Erdoğan, M. M. (2018). *Türkiye’deki Suriyeliler: Toplumsal kabul ve uyum*. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Göç Edenlerin Tanımlanma Sorunsalını Göç İdaresi Başkanlığının “Misafirimsin” ...

- Fiske, J. (2003). *İletişim Çalışmalarına Giriş*. (Çev.: Süleyman İrvan). Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Göç İdaresi Başkanlığı, www.goc.gov.tr
- Güngör, N. (2011). *İletişim: Kuramlar ve yaklaşımlar*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- IOM. (2020). *Dünya Göç Raporu (World Migration Report)*. Cenevre: IOM.
- Özçürümez, S. ve İçduygu, A. (2020), *Zorunlu Göç Deneyimi ve Toplumsal Bütünleşme-Kavramlar Modeller ve Uygulamalar ile Türkiye*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Özgüler, V. C. (2018). *Göç ve Uyum Politikaları. GSI Journals Serie B: Advancements in Business and Economics*, 1(1), 1-10.
- Palmary, I. (2020). *Migration and inequality: An interdisciplinary overview. Routledge Handbook of Migration and Development*, 95-102.
- Sepetçioğlu, T. E. (2014). *İki Tarihsel “Eski” Kavram, Bir Sosyo-Kültürel “Yeni” Kimlik: Mübadele Nedir, Mübadiller Kimlerdir? Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 18(3), 49-84.
- Sirkeci, İ. ve Bardakçı, S. (2016). *Suriye'den Gelenler Misafir Değil Bir Göç Kültürünün Öncüleri. Humanitas - Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(7), 531-544.
- Soykan, Ö. ve Biner, C. (2016). *Suriyeli Mültecilerin Perspektifinden Türkiye’de Yaşam, MÜLTECİ-DER ve Sivil Düşün Report: İzmir*.
- Taş, İ. E., Koçar, H. ve Çiçek, Y. (2017). *Mülteci Sorununun Çözümüne İlişkin Yeni Bir Yapılanma: Göç İdaresi Genel Müdürlüğü. Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 22, 1369-1383.
- Tümtaş, M. S. (2020), *Nöbetleşe Dışlanma Göç ve Sosyal Dışlanma*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Yaylagül, L. (2006). *Kitle iletişim Kuramları*. Ankara: Dipnot Yayınları.